

نگرش مردم درباره منزلت مشاغل در ایران و ارزیابی میزان ارتباط آن با ویژگیهای اجتماعی اقتصادی افراد

دکتر شهلا کاظمی پور

چکیده:

منزلت به پایگاه اجتماعی یک فرد، یک گروه و یا به رتبه یک گروه در مقایسه با گروه‌ها دیگر اطلاق می‌شود. همین پایگاه منزلتی است که حقوق و مزایای یک شخص را معین می‌کند. در جوامع مختلف هر شغلی دارای منزلت خاص خویش است. این منزلتها شامل ارزشگذاری به حرفه‌ها و مهارت‌ها و ارزش و منزل در کارگاه‌هاست. منزلت هر شغل تلفیقی از معیارهای مختلف و ارزشهایی هست که در آن جامعه برای شغل و میزان مفید بودن آن قائل هستند. بنابراین منزلت مشاغل امری ثابت و تغییرناپذیر نیست و با شرایط و تحولات اقتصادی اجتماعی جامعه تغییر می‌کند. یکی از مطالعات جامعه‌شناسی طبقات اجتماعی، شناخت منزلت مشاغل است که در اکثر کشورها در مقاطع مختلف زمانی انجام می‌شود. در کشور ما این مطالعه از قدمت زیادی برخوردار نیست و اولین مطالعه در سال ۱۳۶۵ در شهرهای تهران و شیراز انجام شد. کشور ما که از تنوع فرهنگی و جغرافیایی و اقلیمی برخوردار بوده و در مرحله گذار از جامعه سنتی به سمت جامعه صنعتی می‌باشد بسیاری از مشاغل در حال از بین رفتن بوده و در عوض تعدادی مشاغل جدید ایجاد شده یا می‌شوند. بنابراین نحوه قرارگیری مشاغل در ساختارهای اجتماعی - اقتصادی جامعه متحول گشته و در نتیجه مشاغل نیز از منزلت و ارزشهای متفاوتی برخوردار می‌گردند. سنجش منزلت مشاغل از دیدگاه جمعیت ۱۸ ساله به بالای کشور جزء اهداف اساسی این تحقیق است که از طریق روش پیمایشی در جامعه‌های شامل ۲۵۰۰ نفر از ساکنین استانهای مختلف کشور که به روش نمونه‌گیری طبقه‌های چند مرحله‌ای انتخاب شدند انجام شده است. نتایج بدست آمده از این تحقیق نشان داد که از دید پاسخگویان مشاغل با منزلت اجتماعی بالا عبارتند از استاد دانشگاه، پزشک متخصص، وزیر، سفیر، خلبان، رئیس قوه قضائیه، قاضی

دادگستری، دکتر داروساز، مهندس مکانیک، فرماندار، کارخانه‌دار بزرگ و مهندس کامپیوتر. مشاغلی که در بین مشاغل رایج مورد پرسش، از منزلت و ارزش کمتری برخوردارند به‌طور عمده مشاغل دستفروشی و دوره‌گردی به شرح زیر هستند.

کوپن‌فروش، سیگارفروش، نمکی، واکسی، فروشنده بلیط اتوبوس، کارگر پمپ بنزین، گرمابه‌دار، گارسون رستوران، تلفنچی و رفتگر.

داده‌های این تحقیق نشان داد که مردم ایران در سنجش منزلتی مشاغل معیارهای صلاحیت، میزان تخصص، تحصیلات و اهمیت شغل در جامعه را در نظر می‌گیرند.

در رتبه‌بندی منزلتی مشاغل در ایران الگوی کلی رتبه‌بندی آن در جوامع معاصر را تأکید می‌کند ولی برخی از مشاغل رتبه‌بندی خاص خود را دارند که متأثر از شرایط اقتصادی اجتماعی کنونی جامعه ما می‌باشد. از اینرو به نظر می‌رسد که در ایران بعضی از مشاغل تحت تأثیر تخصص‌ها و مهارت و منابعی هستند که در دوره خاصی از توسعه اقتصادی - اجتماعی و تغییرات سیاسی جامعه ارزشمند شده‌اند.

توسعه تکنولوژی و افزایش مشاغل جدید مرتبط با آنها، موجب گرایش بیشتر جوانها به سوی این مشاغل شده و در عوض شناخت و گرایش جوانها به مشاغل سنتی به سرعت رو به کاهش است. مشاغل علمی و تخصصی، پشت میزنشینی همراه با درآمد بالا از جمله گرایشهای عمده شغلی جوانها می‌باشد. و در عوض مشاغل سنتی، یدی و خدماتی به میزان خیلی کمتر، مورد توجه آحاد جامعه به خصوص جوانها است.

پروژه گاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی